

بررسی رفتار استنادی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد

رضا بهنام فر

دانشجوی دکترای مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، ساری، ایران

نشانی نویسنده مسؤل: ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، دانشکده علوم انسانی، رضا بهنام فر

E-mail: reza82br@yahoo.com

وصول: ۹۳/۱/۲۶، اصلاح: ۹۳/۲/۳۰، پذیرش: ۹۳/۳/۱۰

چکیده

زمینه و هدف: بدیهی است که نویسندگان می‌بایست به منابعی مرتبط با موضوع پژوهش خود که اطلاعات مناسبی را در اختیار آنان قرار می‌دهد، استناد نمایند. هدف از این پژوهش، بررسی رفتار استنادی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد در مقالات به چاپ رسیده در مجلات فارسی این دانشگاه بود.

مواد و روش‌ها: در پژوهش توصیفی حاضر، به تحلیل استنادی و بررسی وضعیت خوداستنادی ۴۱۰ مقاله چاپ شده با نام حداقل یکی از اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد پرداخته شد که در سایت چهار نشریه فارسی این دانشگاه نمایه شده‌اند. در این پژوهش، داده‌های مندرج در صفحه‌ی اول و صفحات منابع مقالات با استفاده از چک لیست، که روایی آن به تأیید رسیده بود، جمع‌آوری و به کمک نرم‌افزار EXCEL تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: اکثر نویسندگان را مردان (۸۰/۷۶ درصد) تشکیل می‌دادند. در ۴۱۰ مقاله‌ای که در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفتند؛ ۸۷۸۱ بار استناد شده بود. ۸۲/۱ درصد این تعداد، مربوط به مقالات به چاپ رسیده در نشریات علمی، ۹/۵ درصد مربوط به کتاب‌ها و ۸/۴ درصد مربوط به سایر مدارک بود. تنها ۱۵/۶۸ درصد این مقالات به زبان فارسی بودند. نویسندگان ۶۵ مقاله، ۱۰۷ بار خوداستنادی داشتند. خوداستنادی نشریه، ۱۶/۸ درصد و خوداستنادی فردی، ۸۳/۱۲ درصد خوداستنادی‌ها را تشکیل می‌دادند. نرخ خوداستنادی، تنها ۱/۲ درصد بود.

نتیجه‌گیری: استناد به مقالات لاتین در رفتار استنادی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی یزد مشهود بود. هرچند که خوداستنادی، رفتاری است که به‌ندرت دیده شد.

واژه‌های کلیدی: رفتار استنادی، تحلیل استنادی، خوداستنادی، اعضای هیأت علمی.

مقدمه

(۱). استناد، از عناصر شاخص نگارش‌های علمی است و نقش بارزی در تولید و نشر اطلاعات دارد. درحقیقت، اصل اسناد یکی از اصول اساسی تألیف و پژوهش به-شمارمی‌رود و اثری می‌تواند با اقبال جامعه‌ی علمی روبه-

همه آثار علمی تخصصی مانند مقالات مجلات، کتاب‌ها، گزارش‌های تحقیق و نظایر آنها شامل استناد به آثار مرتبط قبلی در قالب پانویس یا فهرست منابع است

که نرخ خوداستنادی بین ۳ تا ۳۶ درصد است (۹). خوداستنادی، انواع مختلفی دارد که از آن جمله می‌توان به خوداستنادی مؤلف، خوداستنادی نشریه، خوداستنادی سازمانی، خوداستنادی زبانی، خوداستنادی رشته‌ای و خوداستنادی وبی اشاره کرد. در این میان، در خوداستنادی مؤلف، نویسندگان یا نویسندگان اثر، به آثار قبلی خود استناد می‌کنند و در خوداستنادی نشریه، به ارجاع مقاله‌ی منتشرشده در نشریه یا به آثار منتشرشده‌ی قبلی در همان نشریه دلالت دارد (۱۰).

در بررسی انجام‌شده توسط قاضی میرسعید و همکارانش، به‌طور متوسط ۲۵/۸۹ درصد خوداستنادی بین نویسندگان پرکار ایرانی در حوزه‌ی پزشکی در پایگاه Web Of Science در سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۰ مشاهده شد (۱۱). پژوهش عبدخدا و نوروزی، نشان‌دهنده‌ی میانگین نرخ خوداستنادی ۲۹/۶۴ درصدی در فاصله سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۰۹ در مجلات علمی - پژوهشی انگلیسی زبان ایرانی حوزه‌ی پزشکی، نمایه‌شده در نمایه استنادی Scopus بود. در مجموع نیز، ۱۴/۴۳ درصد از کل استنادها مربوط به خوداستنادی بود (۹). مطالعه بتولی نشان داد با نزدیک شدن به زمان حال، تعداد استنادها به مجلات لاتین، کتاب‌های لاتین و مجلات فارسی در مجله‌ی علمی - پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی کاشان (فیض)، افزایش یافته، درحالی‌که این امر در ارتباط با کتاب‌های فارسی با کاهش همراه بوده است (۱۲). در پژوهش ترابیان، میزان خوداستنادی مؤلف و خوداستنادی مجله در هشت عنوان از مجلات دسترسی آزاد حوزه‌ی علوم پایه در پایگاه‌های اطلاعاتی ISI و DOAJ در سال‌های ۲۰۰۴ و ۲۰۰۵، به ترتیب ۳۶ درصد و ۲۱ درصد گزارش شد (۷).

هدف از انجام این پژوهش، تحلیل استنادی مقالات چاپ‌شده توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد در نشریات فارسی این دانشگاه به‌منظور بررسی رفتار استنادی آنان در ارتباط با

رو شود که در رعایت این اصل، در آن دقت و اهتمام لازم صورت گرفته، به نحوی که مطالب استناد شده، استوار، گویا و صریح باشند (۲).

تحلیل استنادی، یکی از حوزه‌های فرعی کتاب-سنجی است که با استفاده از روش‌های آماری به تجزیه و تحلیل استنادهای موجود در منابع و مدارک می‌پردازد (۳). به عقیده "آگه" و "روسو" وجود مدرک استنادشونده در مآخذ یک مقاله، نشان‌دهنده‌ی این واقعیت است که از منظر نویسنده، بین مدارک استنادکننده و استنادشونده یک نوع رابطه از نظر موضوع، روش‌شناسی و غیره وجود دارد و حوزه‌ای که این روابط را مطالعه و بررسی می‌کند، «تحلیل استنادی» نامیده می‌شود (۴). به گمان مارتین و لنکستر (۱۹۸۱) تحلیل استنادی اساساً مربوط به این است که "چه کسی به چه کسی استناد می‌کند" (۵).

در استفاده از منابع برای تولید مقالات، معمولاً رفتارهای خاصی بروز می‌کند که اصطلاحاً به آنها "رفتارهای استنادی" می‌گویند و شامل چگونگی استفاده از منابع، نوع تأکید بر مواد خاص، تکرار کاربرد برخی منابع و گرایش به متونی که به زبانی خاص منتشر شده و مواردی از این دست، می‌باشد (۶). گاه در رفتارهای استنادی شاهد خوداستنادی هستیم (۷). گاهی پژوهشگران در روند بهره‌گیری از متون پیشین در نگارش مقاله‌های جاری خود ناگزیر هستند تا از مقاله‌ها و دستاوردهای مکتوب پیشین خود استفاده کنند که به آن «خوداستنادی» اطلاق می‌شود. به عبارت دیگر، خوداستنادی زمانی به-وجود می‌آید که فرد هم در مدرک استنادکننده و هم در مدرک استنادشونده، نویسنده محسوب شود. بنابراین خوداستنادی به‌عنوان یک رفتار استنادی دور از انتظار، در رفتارهای علمی پژوهشگران انگاشته نمی‌شود و از همین بابت است که خوداستنادی، بخشی از استنادهای یک مجله را تشکیل می‌دهد (۸). اگرچه می‌توان استنباط کرد که خوداستنادی برای مجلات، طبیعی است، اما عدول از یک میزان معین، پذیرفتنی نیست. مطالعات نشان داده‌اند

نویسنده‌ی مقاله به مقاله‌ای از خود که در شماره‌های پیشین همان نشریه به چاپ رسیده بوده، استناد می‌کند. در این پژوهش، این دسته از خوداستنادی‌ها در زمره‌ی خوداستنادی‌های فردی قرار گرفتند.

یافته‌ها

تا پایان سال ۱۳۹۱، تعداد ۹ عنوان مجله توسط دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد به چاپ رسیده بود که از این نُه عنوان، پنج عنوان آن به زبان فارسی و چهار عنوان آن به زبان انگلیسی منتشر شده است. از میان عناوین فارسی، از یک عنوان (مجله‌ی دندانپزشکی)، تنها دو شماره‌ی اولیه به چاپ رسیده بود که در بازه‌ی زمانی مورد بررسی قرار نمی‌گرفت. قدیمی‌ترین مجله‌ی دانشگاه، "مجله علمی - پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد" می‌باشد که دسترسی به شماره‌های چاپ شده‌ی آن از طریق سایت مجله از سال ۱۳۸۳ امکان پذیر می‌باشد. انتشار مجله‌ی مرکز مطالعات و توسعه‌ی آموزش علوم پزشکی دانشگاه نیز از سال ۱۳۸۵ آغاز شده است، اما این انتشار در فاصله‌ی ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ به صورت پراکنده و غیرمنظم و تنها در قالب چهار شماره بوده است. این فصلنامه از سال ۱۳۹۰ به صورت منظم و پیوسته منتشر می‌شود. دیگر فصلنامه‌ی فارسی زبان دانشگاه، فصلنامه‌ی طب کار می‌باشد که چاپ آن از سال ۱۳۸۸ به صورت منظم و پیوسته آغاز شده است. در نهایت، فصلنامه طلوع بهداشت که دسترسی به شماره‌های آن از طریق سایت نشریه از سال ۱۳۸۵ امکان پذیر است و در این مدت به صورت پیوسته به چاپ رسیده است.

مشخصات کلی نشریات فارسی زبان چاپ دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، در جدول ۱ قابل مشاهده می‌باشد.

در ۷۸ شماره بررسی شده، در مجموع ۸۸۲ مقاله به چاپ رسیده بود. از آنجا که یکی از مقالات به چاپ رسیده قابل دسترسی نبود، از روند بررسی خارج گردید.

استناد به کتاب‌ها و مقالات منتشر شده در نشریات علمی و همچنین بررسی خوداستنادی فرد و نشریه توسط اعضای هیأت علمی مذکور بود.

مواد و روش‌ها

به منظور دستیابی به اهداف پژوهش، با ملاک قراردادن شماره‌های نمایه شده در سایت هر نشریه، مقالاتی که در میان نام نویسندگان آنها نام حداقل یکی از اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد قرار داشت، تا پایان سال ۱۳۹۱، استخراج گردیدند. جهت دسترسی به داده‌های مورد نیاز، صفحه‌ی اول و صفحات مربوط به منابع هر مقاله مورد بررسی قرار گرفت و داده‌ها با استفاده از ابزار محقق ساخته (چک لیست) جمع - آوری و پس از آن با استفاده از نرم افزار Excel تجزیه و تحلیل شدند. روایی چک لیست تهیه شده به تأیید استادان صاحب نظر رسید.

چک لیست به کار برده شده، شامل جدولی برای هر شماره بود که داده‌های مرتبط با رتبه و جنسیت اعضای هیأت علمی حاضر در مطالعه، تعداد کل استنادهای هر مقاله، تعداد استناد به مقالات نشریات علمی، کتاب‌ها و سایر مدارک به تفکیک زبان و همچنین تعداد خوداستنادی فردی و خوداستنادی مجله در آن ثبت می‌شد. طبقه بندی اسناد به سه دسته کتاب‌ها، مقالات نشریات علمی و سایر مدارک در راستای هدف پژوهش بود. استنادهای مربوط به پایان نامه‌ها، طرح‌ها، همایش‌ها، صفحات وبی و مطالب منتشر شده توسط سازمان‌ها و مدارکی که با جست و جو در اینترنت منبع خاصی را نشان ندادند، در طبقه‌ی سایر مدارک قرار گرفتند. همچنین ویژه نامه‌های چاپ شده توسط مجلات به منظور بررسی روال عادی انتشار مجلات، از جریان بررسی حذف شدند. در این پژوهش، کتاب‌ها، مقالات و سایر مدارک ترجمه شده در قالب منابع فارسی در نظر گرفته شدند.

در ارتباط با خوداستنادی، در پاره‌ای موارد،

جدول ۱: مشخصات عمومی نشریات فارسی دانشگاه

مجله دانشگاه	مجله مرکز مطالعات	طلوع بهداشت	طب کار
علمی-پژوهشی	علمی-پژوهشی	علمی-پژوهشی	علمی-پژوهشی
دوماهنامه	فصلنامه	فصلنامه	فصلنامه
۴۲	۸	۱۸	۱۰
۲	-	۱	-
CINAHL, DOAJ, SID EMRO, ISC, Index Copernicus, IranMedex ,	IranMedex, ISC, SID MAGIRAN,	IranMedex, EMRO, ISC, MAGIRAN, SID, Google Scholar	IranMedex, ISC, SID MAGIRAN,, Google Scholar

جدول ۲: فراوانی و درصد مقالات چاپ شده با نام حداقل یکی از اعضای هیأت علمی دانشگاه ع.پ. شهید صدوقی یزد در هر نشریه

مجله دانشگاه	مجله مرکز مطالعات	طلوع بهداشت	طب کار	مجموع
۵۶۶	۶۲	۱۷۳	۸۱	۸۸۲
فراوانی	فراوانی	فراوانی	فراوانی	فراوانی
۲۵۴	۳۳	۸۵	۳۸	۴۱۰
درصد	درصد	درصد	درصد	درصد
۴۴/۸۸	۵۳/۲۲	۴۹/۱	۴۶/۹۱	۴۶/۵۴

جدول ۳: فراوانی و درصد تحلیل استنادی به تفکیک نشریه و زبان انتشار

مجله دانشگاه	مجله مرکز مطالعات	طلوع بهداشت	طب کار	مجموع فراوانی‌ها
۵۵۸۱	۵۸۴	۱۸۶۱	۷۵۵	۸۷۸۱
فراوانی	فراوانی	فراوانی	فراوانی	فراوانی
۲۷۰	۱۳۹	۲۲۰	۸۷	۷۱۶
درصد	درصد	درصد	درصد	درصد
۴/۸۴	۲۳/۸۰	۱۱/۸۲	۱۱/۵۲	۶۴۹۱
فراوانی	فراوانی	فراوانی	فراوانی	فراوانی
۴۶۸۴	۲۵۵	۱۰۹۱	۴۶۱	۶۴۹۱
درصد	درصد	درصد	درصد	درصد
۸۳/۹۳	۴۳/۶۷	۵۸/۶۳	۶۱/۰۶	۲۶۸
فراوانی	فراوانی	فراوانی	فراوانی	فراوانی
۸۳	۵۳	۱۱۱	۲۱	۲۶۸
درصد	درصد	درصد	درصد	درصد
۱/۴۹	۹/۰۷	۵/۹۶	۲/۸۰	۵۶۹
فراوانی	فراوانی	فراوانی	فراوانی	فراوانی
۳۶۵	۳۰	۱۱۲	۶۲	۵۶۹
درصد	درصد	درصد	درصد	درصد
۶/۵۴	۵/۱۴	۶/۰۲	۸/۲۰	۳۹۳
فراوانی	فراوانی	فراوانی	فراوانی	فراوانی
۱۰۶	۸۲	۱۷۳	۳۲	۳۹۳
درصد	درصد	درصد	درصد	درصد
۱/۹	۱۴/۰۴	۹/۳۰	۴/۲۴	۳۴۴
فراوانی	فراوانی	فراوانی	فراوانی	فراوانی
۷۳	۲۵	۱۵۴	۹۲	۳۴۴
درصد	درصد	درصد	درصد	درصد
۱/۳۰	۴/۲۸	۸/۲۷	۱۲/۱۸	

انگلیسی در اولویت استفاده‌ی اعضای هیأت علمی دانشگاه مذکور برای استناد قرار داشته‌اند.

اطلاعات تفصیلی مربوط به تحلیل استنادی مقالات به‌چاپ رسیده توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه، در نشریات فارسی زبان منتشرشده توسط این دانشگاه در جداول ۲ و ۳ ارائه شده است.

شامل وضعیت رتبه‌ی علمی و جنسیت اعضای هیأت علمی دانشگاه است که در نشریات فارسی زبان دانشگاه اقدام به انتشار مقاله نموده‌اند و مشخصات

از ۸۸۱ مقاله در دسترس، ۴۶/۵۴ درصد (۴۱۰ مورد) با نام حداقل یکی از اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد انتشار یافته بودند. که در این مقالات، ۸۷۸۱ بار استناد شده بود. از این تعداد استناد، ۷۲۰۷ مورد (۸۲/۱ درصد) مربوط به مقالات نشریات علمی، ۸۳۷ مورد (۹/۵ درصد) مربوط به کتاب‌ها، و ۷۳۷ مورد (۸/۴ درصد) مربوط به سایر مدارک بود. در ارتباط با زبان انتشار منابع مورد استناد نیز، تنها ۱۵/۶۸ درصد کل استنادها به زبان فارسی انتشار یافته بودند؛ و منابع منتشر شده به زبان

جدول ۴: فراوانی درجه علمی و جنسیت اعضای هیأت علمی مورد بررسی

مجموع	طب کار	طلوع بهداشت	مجله مرکز مطالعات	مجله دانشگاه		
۴۱	-	۲۱	۵	۱۵	استاد	
۲۸۳	۲۷	۷۶	۱۹	۱۶۱	دانشیار	رتبه علمی
۴۵۲	۳۵	۵۰	۲۱	۳۴۶	استادیار	
۱۱۳	۹	۲۹	۲۱	۵۴	مربی	
۱۷۱	۶	۱۰	۱۸	۱۳۷	زن	جنسیت
۷۱۸	۶۵	۱۶۶	۴۸	۴۳۹	مرد	

جدول ۵: فراوانی خوداستنادی به تفکیک نشریه

مجموع	طب کار	طلوع بهداشت	مجله مرکز مطالعات	مجله دانشگاه	
۱۰۷	۱۶	۳۰	۳	۵۸	مجموع تعداد خوداستنادی
۶۵	۱۲	۱۳	۳	۳۷	تعداد مقالات دارای خوداستنادی
۸۹	۱۶	۲۲	۳	۴۸	تعداد خوداستنادی فردی
۱۸	-	۸	-	۱۰	تعداد خوداستنادی نشریه

صدوقی یزد، که در سایت این نشریات نمایه شده‌اند، به مقالاتی اختصاص یافته که حداقل نام یکی از اعضای هیأت علمی این دانشگاه در بین نویسندگان آنها وجود داشته است.

۴/۶۱ درصد اعضای هیأت علمی در زمان انتشار مقالات، دارای رتبه‌ی استادی، ۳۱/۸۳ درصد دارای رتبه‌ی دانشیاری، ۵۰/۸۴ درصد دارای رتبه‌ی استادیاری و ۱۲/۷۱ درصد دارای رتبه‌ی دانشجویی دانشگاهی مربی بوده‌اند. ۱۷۱ نفر (۱۹/۲۳ درصد) نویسندگان مقالات را زنان و ۷۱۸ نفر (۸۰/۷۶ درصد) را مردان تشکیل داده‌بودند. این یافته که حاکی از مشارکت و سهم بیش از چهاربرابری مردان نسبت به زنان در انجام پژوهش و نوشتن مقالات می‌باشد، با یافته‌های پژوهش‌های دیگر که آنها نیز به مشارکت چند برابری مردان در مقایسه با زنان در نوشتن مقالات اشاره دارند، همخوانی دارد (۱۳، ۱۴، ۱۵). ریشه‌ی این امر را می‌توان در سهم زنان در کرسی‌های هیأت علمی دانشگاه‌ها نیز جست‌وجو کرد. به‌طوری‌که هم‌اکنون حدود ۲۰ درصد "هیأت علمی تمام وقت" دانشگاه‌های دولتی، زنان هستند. در مجموع حدود ۲۴ درصد از اعضای هیأت علمی در دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی را، زنان تشکیل می‌دهند (۱۶). می‌توان این نسبت را درمیزان حضور نام آنها در فعالیت‌های پژوهشی نیز مشاهده نمود.

موردنظر، بدون حذف اسامی تکراری در جدول ۴ درج شده است.

بررسی وضعیت خوداستنادی مقالات منتشرشده توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی، نشان‌داد نویسندگان ۶۵ مقاله، ۱۰۷ بار خود استنادی داشته‌اند. از این تعداد، ۱۸ مورد (۱۶/۸۲ درصد) خوداستنادی نشریه (بدون احتساب مواردی که نویسنده به مقاله‌ای که در شماره‌های قبلی همان نشریه به چاپ رسانده، استناد کرده) و ۸۹ مورد (۸۳/۱۸ درصد) خوداستنادی فردی (با احتساب مواردی که نویسنده به مقاله‌ای که در شماره‌های قبلی همان نشریه به چاپ رسانده، استناد کرده) بود. به این ترتیب، تنها ۱/۲ درصد استنادها را خوداستنادی تشکیل داده و فقط در ۱۵/۸۵ درصد مقالات از خوداستنادی استفاده شده است. ۸۸/۷۸ درصد کل خوداستنادی‌ها نیز به زبان فارسی انتشار یافته بودند.

اطلاعات تفصیلی بررسی وضعیت خوداستنادی نشریات مورد بررسی در جدول ۵ نمایش داده شده است.

بحث

نتایج پژوهش حاضر، نشان‌داد که تا پایان سال ۱۳۹۱، در حدود نیمی از مقالات منتشرشده توسط نشریات علمی - پژوهشی فارسی زبان دانشگاه علوم پزشکی شهید

نتایج پژوهش حاضر، نشان‌داد مقالات (۸۲/۱) درصد) بسیار بیشتر از سایر منابع، مورد استناد اعضای هیأت دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد جهت نوشتن مقالات بوده‌اند. این امر، با یافته‌های قهنویه و همکاران (۱۳)، پاکدامن و علوی (۱۷)، محمودی و اخوتی (۱۸)، بتولی (۱۲)، افشار و همکاران (۱۹) در حیطه‌های مختلف علمی همخوانی دارد. رشد سریع علم و یافته‌های جدید در حوزه‌ی علوم پزشکی و زمانی که طول می‌کشد تا این یافته‌ها وارد کتاب‌های علمی شوند، استفاده از مقالات را که در برگیرنده‌ی جدیدترین نتایج پژوهش‌ها می‌باشند، در اولویت قرار داده‌است.

زبان انگلیسی به‌عنوان زبان رسمی و بین‌المللی علم، ۸۴/۳۲ درصد کل استنادهای صورت‌گرفته توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی را تشکیل داده بود. قهنویه (۱۳)، علی‌گل و همکاران (۱۴)، بتولی (۱۲)، مختاری و مختاری (۳) نیز در پژوهش‌های خود در زمینه‌ی علوم مختلف، استفاده از منابع انگلیسی زبان را در استنادها پررنگ‌تر از منابع فارسی دیده‌اند. دانشمندان و صاحب‌نظران از سراسر دنیا از جمله ایران، آخرین یافته‌های خود را برای خوانده‌شدن در سطح جهانی به زبان انگلیسی منتشر می‌نمایند.

میانگین استنادها در هر مقاله‌ی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، در دو ماهنامه‌ی "مجله علمی - پژوهشی دانشگاه"، ۲۱/۹۷، در فصلنامه‌ی علمی پژوهشی "طلوع بهداشت"، ۲۱/۸۹، در فصلنامه‌ی علمی پژوهشی "طب کار"، ۱۹/۸۷ و در فصلنامه‌ی علمی - پژوهشی مرکز مطالعات و توسعه‌ی آموزش علوم پزشکی، ۱۷/۷۰ استناد بود. این میانگین استناد در هر چهار نشریه از میانگین استناد در پژوهش‌های افشار و همکاران (۱۹)، بتولی (۱۲) و قهنویه (۱۳) بیشتر است.

نرخ خوداستنادی در حوزه‌ی علوم پزشکی در مقایسه با پژوهش‌های مشابه، میزان بالاتری را داراست

(۲۰)، اما نرخ میانگین ۱/۲ درصدی خوداستنادی در تمام مقالاتی که اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد در چهار نشریه‌ی مورد بررسی داشته‌اند؛ پایین‌تر از نرخ خوداستنادی ۳ تا ۳۶ درصدی است که مطالعات نشان داده‌اند (۹). به این ترتیب، نرخ خوداستنادی مشاهده‌شده در این پژوهش از کلیه مجلات علمی - پژوهشی انگلیسی زبان ایرانی حوزه‌ی علوم پزشکی نمایه‌شده در SCOPUS (۹)، مدیریت اطلاعات سلامت (۱۳)، فصلنامه‌ی اطلاع‌شناسی، فصلنامه‌ی علوم و فناوری اطلاعات، فصلنامه‌ی کتابداری (۲۱)، درحوزه‌های مختلف، پایین‌تر است. هرچند از نرخ خوداستنادی در مجله‌ی "نامه‌ی علوم اجتماعی" و مجله‌ی "پژوهش‌های جغرافیایی" بالاتر است (۸).

به‌طورکلی، می‌توان نتیجه‌گرفت در رفتار استنادی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی یزد، که در نشریات علمی پژوهشی فارسی این دانشگاه تا پایان سال ۱۳۹۱ نمایان است، استناد به مقالات لاتین در اولویت قرار دارد. خوداستنادی، رفتاری است که بسیار کم صورت-پذیرفته، به‌نحوی که با بررسی خوداستنادی‌های موجود، دیده می‌شود که تعداد قابل توجهی از آنها مربوط به یک نفر از اعضای هیأت علمی دانشگاه می‌باشد.

سردبیران محترم نشریات می‌توانند جهت افزایش میزان خوداستنادی، امتیازهایی را برای نویسندگان مقالاتی در نظر بگیرند که در کار خود، استنادهایی به شماره‌های قبلی نشریه داشته‌باشند. هرچند که درعین حال، گفته می‌شود که خوداستنادی، به‌عنوان یکی از معمول‌ترین کاستی‌های شاخص‌های تحلیل استنادی مطرح است. تاجایی که خوداستنادی، به‌عنوان یکی از محدودیت‌های تحلیل استنادی مدنظر است (۲۲).

پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های تحلیل استنادی به بررسی روزآمد بودن منابع به‌کاربرده شده در هر مقاله با توجه به زمان انتشار پرداخته شود. این امر را نیز می‌توان در زمره‌ی رفتارهای استنادی نویسندگان قرارداد.

واسطه‌ی گستردگی و وسعت دایره‌ی مشارکت‌کنندگان افزوده خواهد شد و حتی شانس استناد به خود نیز به- واسطه‌ی حضور طیف وسیع‌تر نویسندگان افزایش می‌یابد. از دیگر مواردی که به گمان نویسنده می‌تواند موضوع جالبی برای پژوهش باشد، تحلیل ترکیب نویسندگان یک مقاله با تأکید بر پرداختن به این مقوله است که جایگاه و نقش نویسندگان خارج از طیف اعضای هیأت علمی در مقالات به چه صورت است. به ویژه بررسی نقش دانشجویان و ترتیب قرارگرفتن اسامی در مقاله، به منظور پاسخ به این سؤال که آیا عدالت در نوشتن یک مقاله علمی رعایت می‌شود یا خیر؟

یکی از معضلاتی که در بعضی از مقالات دیده- می‌شود، استناد به منابعی است که با جست‌وجوی آنها نمی‌توان به مورد ذکر شده دست یافت. یا به عبارت واضح- تر، وجود خارجی این منابع در هاله‌ای از "ابهام" است. بی‌شک، ارزش علمی و صداقت نویسنده در اعلام یک منبع به عنوان سند مورد استفاده، مهم‌تر از استناد بیشتر به منابع لاتین در قیاس با منابع فارسی می‌باشد. به سردبیران محترم نشریات علمی پیشنهاد می‌گردد، تعداد بیشتری از مقالات هر شماره‌ی خود را به نویسندگانی خارج از دایره‌ی هیأت تحریریه یا اعضای هیأت علمی دانشگاه مربوط اختصاص دهند. به این ترتیب اعتبار نشریات نیز به-

References

1. Davarpanah MR. Citation position in scientific Activities. Fasnameh-ye Ketab. 2005, 16(3): 87-96. [Persian]
2. Haghighi M. Some considerations on the use of citations in scientific writings. journal of psychology and education. 2003; 32(2): 215-32. [Persian]
3. Mokhtari Nabi E, Mokhtari Memar H. Citation analysis of the accredited journals of management in iran during 1996-2001. Journal of psychology and education 2006; 35(2):137-58. [Persian]
4. Karimi R, Soleimani R. Documented analysis of Ulum-i Hadith quarterly. Ulum-I-Hadith 2009; 13(3-4): 400-22. [Persian]
5. Rizan M. Survey on citation analysis and journals citation report and its application in selecting english publications. RESEARCH ON INFORMATION SCIENCE AND PUBLIC LIBRARIES (PAYAM-E-KETABKHANEH (LIBRARY MESSAGE)). 2009; 15(3): 131-47. [Persian]
6. Horri A, Neshat N. A study of citation behavior of paper writers in J. Psychology and education (tehran univ.) from the beginning to the end of 2000. Journal of psychology and education. 2003; 32(2): 1-33. [Persian]
7. Torabian R, Heidari A, Shahrifar M, Khodadi E, Esmaeile Vardanjani SA. Studying the relation between self-citation and impact factor in open access journals of ISI and DOAJ databases in the field of science. Life Science Journal. 2012;9(4):25-33.
8. Mardani AH, Nikkar M. Self-citation of faculty members in university of Tehran in journals social sciences letters and geographical studies during 1999 and 2008. Research on information science and public libraries (Payam-e-Ketabkhaneh. 2009; 15(3): 149-67. [Persian]
9. Abdekhoda H, Noruzi A. Evaluation of Self-Citation of Iranian Scientific Medical Journals Indexed in Scopus Citation Index. Health Information Management. 2012; 8(5): 639-48. [Persian]
10. Attapour H, Hassanzadeh M, Norouzi Chakoli A. Investigating the Link between self-citation and authors' co-incidence with journal impact factors in Iran: Case study of Economic Journals indexed in Islamic Science Citation Database. Journal of Information Processing and Management. 2010; 25 (2):207-26. [Persian]
11. Ghazimirsaid S, Hemmat M, Dargahi H, Khansari J. Self-citation Status Of Iranian Prolific Authors In The Field Of Medicine And Its Impact On The Hirsch Index In Web Of Science Database. Payavard. 2011; 4 (3 & 4): 67-76. [Persian]
12. Batooli Z. Survey on citations and collaboration rate in Feyz, Journal of Kashan University of Medical Sciences, from 2002 through 2008. KAUMS Journal (FEYZ). 2010; 14 (2) :154-62. [Persian]
13. Ghahnavieh H, Movahedi F, Yarmohamadian M H, Ajami S. Content and Citation Analysis of Articles Published in the Journal of "Health Information Management". Health Information Management. 2011; 8(1): 82-92. [Persian]
14. Aligol M, Amanollahi A, Farshad A.A. Citation and quantitative analysis for articles of "Iran occupational health" journal affiliated to Tehran University of medical sciences. Iran occupational health

- journal. 2011; 8(3): 5-13. [Persian]
15. Mottaqi dadgar A, Karimi R, Amooqin JE. Citation analysis of the essays in thirty issues of philosophical-theological research quarterly. *Philosophical-theological research*. 2009; 11(1): 287-314. [Persian]
 16. Khabaronline News Agency 2013. Jul. 2. Available from <http://khabaronline.ir/detail/301126/society/education>. [Persian]
 17. Pakdaman N, Alavi SF. Citation analysis of articles published in the research in science and petroleum engineering quarterly during 2001- 2007. *Journal of epistemology (library and information science and information technology)*. 2010; 2(4):49-60. [Persian]
 18. Mahmoudi Z, Okhovati M. Citation analysis of articles appearing in five Persian languages scientific journals on library and information sciences from 2002-2006 *Journal of Information Processing and Management*. 2009; 24 (2) :55-71. [Persian]
 19. Afshar M, Abdulmajid A, Danesh F. Survey of Citations and Authors Collaboration Rate of Journal of Research in Medical Science. *Health Information Management*. 2009; 6(2): 123-32. [Persian]
 20. Tsay MY. Journal self-citation study for semiconductor literature: Synchronous and diachronous approach. *Information Processing and Management: an International Journal*. 2006; 42(6): 1567-77.
 21. Shahriari P, Afghahi E. Self citation in Information Sciences and Faslnameh-ye Ketab journals. *Faslnameh-ye Ketab*. 2007; 18(4): 125-36. [Persian]
 22. Mehrad J, Goltaji M. Correlation between Journal Self-Citation and Impact Factor in Medical Scientific Journals Indexd in Published Journal Citation Reports of Islamic World Science Citation Database. *Health Information Management*. 2010; 7(3): 251-9. [Persian]

Investigation of citation behavior in faculty members of Yazd University of Medical Sciences

Reza Behnamfar

PhD student of educational management, Islamic Azad University-Sari Branch, Department of Humanities, Sari, Iran

Received:15/04/2014, Revised:20/05/2014, Accepted:31/05/2014

Correspondence author:

Reza Behnam far, Islamic Azad University-Sari Branch, Department of Humanities, Sari, Iran
E-mail: reza82br@yahoo.com

Abstract

Background: It is obvious that authors cite documents that are relevant to their topic, which provide useful background for their research. The purpose of this study is to investigate citation behavior among faculty members of Yazd University of Medical Sciences about papers published in Persian by the university.

Methods: The descriptive study was carried out on 410 articles published with the name of at least one faculty member that indexed in four Yazd Medical University journals in Persian. The data contained in the first and references pages were collected by a valid checklist and were analyzed by Excel 2007.

Results: Most authors were male (80.76%). 410 articles were examined in this study, had 8781 citations and only (1.2%) were self-citations. The percentage of citations made referred to journal articles and books were 82.1%, 9.5% respectively. 8.4% others made to other documents. Only 15.68% of the articles were in Persian. 65 authors had 107 cited themselves. The maximum percentage (83.12 %) of self-citations was author self-citations, followed by 16.8% journal self-citations.

Conclusion: It is clear that citation to Latin journals is significant among faculty members of Yazd University of Medical Sciences and reveals that the authors of the university do not have the tendency to cite themselves.

Keywords: *citation behavior, self-citation, faculty members, Citation Analysis*